

HAYEF: Journal of Education

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Millî Eğitim Şuralarında Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi Ve Yaygın Eğitimi İle İlgili Kararların Değerlendirilmesi*

Taha Yazar¹

İsmail Keskin²

Öz

Bu çalışmanın amacı Millî Eğitim Şuralarında Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim ile ilgili alınmış olan kararların değerlendirilmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Veri toplama yöntemi olarak yazılı doküman incelemesi kullanılmış, elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Bulgulara göre şuralarda Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim ilk olarak 1939 yılında yapılan 1. Millî Eğitim Şurasında “Lahikalar-Halk Terbiyesi” bölümünde ele alınmıştır. Yaygın eğitim, şuralarda Türk millî eğitim sisteminin yapısal bir boyutunu meydana getirdiğinden dolayı sık sık gündeme gelmiş ve hakkında kararlar alınmıştır. 17. Millî Eğitim Şurasında yaşam boyu öğrenme geniş bir çerçevede ele alınmış ve yaşam boyu öğrenme ile ilgili doğrudan yirmi altı karar alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

Yaşam boyu öğrenme • Halk eğitimi • Yetişkin eğitimi • Yaygın eğitim • Millî Eğitim Şuraları

Evaluation of Decisions on Lifelong Learning, Public Education, Adult Education, and Non-Formal Education on National Education Councils

Abstract

The purpose of this study was to examine and evaluate the decisions taken with respect to lifelong learning, public education, adult education, and non-formal education in the National Education Councils. Case studies were employed in the study. As a method of data collection, written document analysis was preferred and the obtained data were analyzed by means of descriptive analysis. The findings revealed that adult education and non-formal education were first mentioned in the section, “Lahikalar-Halk Terbiyesi” in the 1st National Education Council, which was held in July 1939. Non-formal education has often been questioned in National Education Councils because it proposes a structural dimension to the Turkish national education system. Consequently, decisions were made about non-formal education in these councils. In the 17th National Education Council, lifelong learning was discussed in a broader framework and 26 direct decisions were made.

Keywords

Lifelong learning • Public education • Adult education • Non-formal education • National Education Councils

* 21-23 Temmuz 2016 tarihlerinde Letonya’da düzenlenen ICLEL 2 (2nd International Conference on Lifelong Education and Leadership for All) konferansı bildiri özetleri kitabında yer alan çalışmanın genişletilmiş hâlidir.

1 Sorumlu yazar: Taha Yazar (Dr. Öğr. Üyesi), Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Diyarbakır. Eposta: taha.yazar@dicle.edu.tr

2 İsmail Keskin (Arş. Gör.), Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Diyarbakır. Eposta: iceskin@dicle.edu.tr

Atf: Yazar, T. ve Keskin, İ. (2018). Millî eğitim şuralarında yaşam boyu öğrenme, halk eğitimi, yetişkin eğitimi ve yaygın eğitimi ile ilgili kararların değerlendirilmesi. *HAYEF: Journal of Education*, 15, 63-83. <http://dx.doi.org/10.26650/hayef.2018.15.1.0002>

Extended Summary

At present, the education provided in schools is inadequate to furnish an individual with skills to meet his or her needs throughout life. Because the developments in the world of science are constantly changing, the information, knowledge and skills that people need so as to carry out their profession and maintain their life daily also needs to be enhanced. This has resulted in concepts such as lifelong learning, adult education and non-formal education becoming very important in the world in which we live currently. However, although these concepts do not mean *the same thing*, they can be used interchangeably. According to the OECD (1977), adult education refers to any learning activity or program that is deliberately designed by a providing agent so as to satisfy any learning need or interest that may be experienced by a person who is over the statutory school-leaving age, at any stage of his or her life, and whose principal activity is no longer in education. The OECD defined lifelong learning as all-purpose learning activities that are constantly conducted, both formally and informally, to develop knowledge, skills and abilities. Lifelong learning was defined by the European Commission (2006) as “all learning activities carried out throughout life in order to develop knowledge, skills and competences in a personal, civic-related, social and / or employment-oriented perspective.” Non-formal education, however, can be explained as educational, guidance and practice activities provided and tailored for individuals who have never entered the formal education system or who dropped out or left at any stage in order to assist these learners to acquire necessary knowledge, skills, and behaviors, and to support their economic, social, and cultural development in accordance with their interests and abilities. These three concepts have been discussed at various levels of the National Education Councils; furthermore, recommendations have been taken in these areas. The purpose of this study was to examine and evaluate the decisions taken regarding lifelong learning, adult education and non-formal education in the National Education Councils and the commission papers accepted by the members of the various councils.

Method

In this study, case studies were employed. The case study is a method in which events, media and interconnected systems are examined in depth. As a method of data collection, written document analysis was preferred. Document analysis may be regarded as a research method on its own and can be employed as an additional information source when other qualitative methods are used. The contents of the National Education Council report between the years 1939–2014 constitute the written documentation of the present study. In this study, full-text printed books were used until the 17th National Education Council. The reports and decisions in these books were utilized as sources of data. There is no full-text printed book of 18th and

19th National Education Councils. Therefore, only decisions were used as sources of data at these councils. The obtained data were analyzed by descriptive analysis. In addition, the data obtained from the documents were also quantified; in this regard, the “exist or not” method was employed.

Findings

The results revealed that the concept of public education (adult education) was passed in the 1st, 3rd, 4th, 5th, 6th, 7th, 11th, 12th, and 19th National Education Councils. The concept, non-formal education was first addressed in the 10th National Education Council and was covered in every council between the 12th and 18th National Education Councils, including both as well. The concept, lifelong learning was addressed in the 8th, 9th, 16th, 17th, 18th, and 19th National Education Councils. The concept, lifelong learning was addressed in the 8th, 9th, 16th, 17th, 18th, and 19th National Education Councils.

Conclusions and Recommendations

According to the findings of the study, lifelong learning, adult education and non-formal education, were first mentioned in “*Lahikalar-Halk Terbiyesi*” in the 1st National Education Council, which was held from 17 to 29 July, 1939. Non-formal education has emerged as the most widely discussed concept. It appears that the agenda of the 13th National Education Council almost completely focused on non-formal education. Non-formal education was questioned in other National Education Councils because it proposed a structural dimension to the Turkish national education system. Consequently, decisions were made about non-formal education in these councils. When the concept of adult education is considered in conjunction with public education, it has been noted that adult education and public education were discussed and evaluated jointly until the 12th council. The concept, lifelong learning was cited in various reports although it was not considered as a distinct concept until the 16th council. In the 17th National Education Council, lifelong learning was discussed in a broader framework; furthermore, 26 direct decisions on lifelong learning were made by the commission titled, “Globalization and the Turkish Education System in the EU Process.” The effects of the accession process to the European Union appear in these decisions. National Education Councils are the most important meetings in the history of Turkish Republican Education. While giving direction to the future of our education, these resources should be utilized optimally. In the context of research, reports, decisions, and reflections on National Education Councils related to these subjects can be examined in a wider context. Researchers who conduct research on the National Education Councils are advised to undertake more extensive studies.

Millî Eğitim Şuralarında Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi Ve Yaygın Eğitimi İle İlgili Kararların Değerlendirilmesi

Dünya son yüzyıllarda daha hızlı bir değişim ve gelişim süreci içine girmiştir. Bu süreçten şüphesiz eğitim sistemleri de etkilenmektedir. Eğitim sistemleri ve politikaları bu gelişim ve değişim sürecine paralel olarak sürekli güncellenmeli ve çağın ihtiyacı olan insan kaynağını yetiştirici niteliğe kavuşturulmalıdır. Bu değişim ve gelişim sürecinin bir parçası olan ülkemizde, Millî Eğitim sisteminde ve politikalarında gerekli görülen değişiklikler için Millî Eğitim Şuraları vasıtasıyla tavsiye kararlar alınmaktadır.

Millî Eğitim Şûraları, Türk eğitim sisteminin ve politikalarının masaya yatırılıp, üzerinde kapsamlı tartışmaların yapıldığı, çeşitli tavsiye kararların alındığı, eğitim sisteminin tüm paydaşlarının alınan kararlara katılmasına önem gösterildiği eğitim sistemimize ve politikalarımıza yön veren toplantılardır. Bu toplantıların yapılmasındaki önemli etkenler arasında; yeni kurulan Cumhuriyetin yapılandırılmasında ve Atatürk İlke ve İnkılaplarının benimsenmesinde eğitime büyük roller biçilmesi sayılabilir. Bunu yaparken eğitim sistemi ile ilgili tüm paydaşların görüşlerinin önemli görülmesi, üniversitelerden ve yabancı eğitim uzmanlarından eğitim sorunlarına beklenen düzeyde katkı sağlanamaması sayılabilir (Deniz, 2001; Özalp ve Ataünel, 1977). Millî Eğitim Şuaralarının yasal dayanağını 1933'te çıkarılan "2287 sayılı Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun" oluşturmaktadır (Başbakanlık, 1933). Bu yasaya göre, ulusal eğitime yön vermek, eğitim-öğretimle ilgili sorunları tespit etmek, incelemek, çözüm önerileri sunmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı'nın en yüksek danışma organı oluşturulmuştur (MEB, 1996b). Ondokuzuncusu 2014 Aralık ayında düzenlenen Millî Eğitim Şuralarının ilki 1939 yılında düzenlenmiştir. Bu toplantılarda alınan kararların bazıları uygulamaya konulurken bazıları ise göz ardı edilebilmiştir.

Günümüzde okullarda verilen eğitim bireyin yaşamı boyunca ihtiyaç duyacağı donanımı sağlamada yetersiz kalmaktadır. Çünkü bilim dünyasında meydana gelen gelişmeler, insanların mesleğini icra etmesinde ve yaşamını günün gerektirdiği bilgi ve becerilerle sürdürmesinde gereksinim duyacağı bilgileri sürekli değiştirmekte ve geliştirmektedir. Bu nedenle, örgün eğitimin boşluklarını dolduracak, eğitimden beklenen sürekliliği ve işlevi sağlayacak, bütün topluma vatandaş olma bilincini kazandıracak bir faaliyet olarak yetişkin eğitimi, yaygın eğitim ve yaşam boyu öğrenme kavramları öne çıkmaktadır. Örgün eğitimin yetersizliğinden doğan eğitim gereksinimlerinden dolayı 17. yüzyıldan itibaren yetişkinlerin eğitimi için çeşitli

kurum ve kuruluşlar tarafından çeşitli eğitim faaliyetleri düzenlenmiştir. Bu faaliyetler Avrupa’da kiliseler, üniversiteler, müzeler ve kütüphaneler aracılığı ile yapılırken Anadolu coğrafyasında medreseler, camiler, ordu, ahilik teşkilatları, loncalar, terbiye ocakları ve Türk ocakları aracılığıyla bireylerin gerek mesleki, gerek dini, gerekse sosyal ihtiyaçları karşılanmıştır (Kaya, 2016; Kurt, 2008).

Yetişkin eğitimi, yaygın eğitim ve yaşam boyu öğrenme kavramları yaşadığımız yüzyılda giderek önem kazanan kavramlar olmuştur. Ancak bu kavramlar aynı şeyi ifade etmemelerine rağmen birbirlerinin yerlerine kullanılabilirlerdir. Okçabol (2006) halk eğitimi ile yetişkin eğitimini bir tutmuştur. Nitekim Türk Dil Kurumu (1974) yayınlanan Eğitim Terimleri Sözlüğünde de halk eğitimi, yetişkin eğitimi ve yaygın eğitim terimleri eş anlamlı olarak yer almıştır.

Bu terimlerin farklı kurum ve kişilerce yapılmış tanımlarına bakıldığında; Geray (1978), halk eğitiminin “Kitle eğitimi”, “yetişkinler eğitimi”, “yığın eğitimi”, “toplum eğitimi”, “temel eğitim”, “sosyal eğitim”, “yaygın eğitim” kavramları ile bir tutarak yetişkinlere ve okul dışındakilere yönelmiş düzenli, dizgeli ve örgütlü bir eğitim çabası olarak ele almıştır. Ancak Geray (1978) sadece bir tanım vermek yerine bu kavramın dayandığı ana öğeleri belirtmiştir. Ona göre herhangi bir eğitsel çalışmanın, halk eğitimi sayılması için, aşağıdaki koşulların gerçekleşmesi gereklidir: (i) Eğitimin, işi okula gitmek olmayan, fakat toplumda sorumluluk yüklenmiş ya da yüklenmeye elverişli durumda olan yetişkinlere ya da okul öncesi ya da zorunlu okul çağındakilere okul dışında yönelmiş olması, (ii) Yeteneklerini, hareketlerini, davranışlarını geliştirmek amacıyla bir öğrenci-öğretici, daha doğrusu katılımcı-eğitici ilişkisinin kurulması, (iii) Bu ilişkinin rastlantıya bırakılmaması, düzenli, tasarlalı biçimde olması gerekir.

Kurt (2008) ise halk eğitimi ile yaygın eğitimi eş anlamlı ele alarak, toplumu ve bireyleri İnsanî ve millî değerlerle donatarak, ekonomik ve sosyal yönlerden dinamik duruma getirmek amacıyla onlara belli programlar halinde sunulan bir eğitim faaliyeti olarak tanımlamıştır.

Yetişkin eğitimi OECD (1977) tarafından zorunlu öğrenim çağının dışına çıkmış, asıl uğraşısı artık okula gitmek olmayan kimselerin, yaşamlarının herhangi bir aşamasında duyacakları öğrenme ihtiyacını ve ilgiyi tatmin etmek amacıyla özellikle düzenlenen faaliyetler ya da programlar olarak tanımlanmıştır. UNESCO (1985)’ya göre ise yetişkin eğitimi genellikle on beş ya da daha ileri yaşta olup normal okul ve üniversite sisteminin dışında tutulan kimselerin yararına sunulan ve gereksinimlerine göre düzenlenen ve hedef kitlenin yeteneklerini geliştirmelerine bilgilerini arttırmalarına, teknik ya da mesleki yeteneklerini iyileştirmelerine ya da bunlara yeni bir yön vermelerine, hem kişisel gelişme bakımından hem de bağımsız bir toplumsal, ekonomik ve kültürel gelişmeye katılma bakımından değiştirmelerine olanak sağlayan düzenli eğitim süreçlerinin tümüdür.

Yaygın eğitim ise genel olarak örgün eğitim sistemi içerisine hiç girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden ayrılmış bireylere gerekli bilgi beceri ve davranışları kazandırmak için, onların ilgi istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı eğitim öğretim, rehberlik ve uygulama etkinlikleri olarak tanımlanabilmektedir (Kaya, 2016, s. 6–7). Yaygın eğitim anında doğan ihtiyaçlara hızla cevap vermeye hazır duruma getirilebilir. Programları her yaşa ve her eğitim seviyesine göre düzenlenebilir, meslek öncesi, meslek içi, alan değiştirme ve meslek geliştirmelere imkân sağlar. Aynı zamanda kalkınmakta olan yurdumuz için tercih edilen ve öncelik verilen bir eğitim alanı olarak kabul görmektedir. Yetişkin eğitiminin sistemli olarak gelişmesi sonucunda “yaşam boyu öğrenme” kavramının yaygınlaşmaya başladığı söylenebilir (Yazar, 2012).

Yaşam boyu öğrenme kavramı özellikle 20. Yüzyılın son çeyreğinde öne çıkmıştır. Kavram alan yazında farklı tanımlarla karşımıza çıkmaktadır. Yaşam boyu öğrenme OECD (1996) tarafından resmi veya gayri resmi olsun bilgi beceri ve yetenekleri geliştirmek amacıyla sürekli olarak yapılan tüm amaçlı öğrenme faaliyetleri olarak tanımlanmıştır. Avrupa Komisyonu (2006) ise yaşam boyu öğrenmeyi “bilgi, beceri ve yetkinliklerin kişisel, yurttaşlıkla ilişkili, sosyal ve/veya istihdama ilişkin bir perspektifte geliştirilmesi amacıyla hayat boyunca gerçekleştirilen tüm öğrenme faaliyetleri” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamalar haricinde yaşam boyu öğrenme Jarvis (2004) tarafından “katılanların öğrenmesi ve anlamasına yönelik insancıl temellere oturtulmuş ve yaşamın herhangi bir dönemini kapsayabilen etkinlikler serisi”, Lengrand (1975) tarafından ise geleneksel eğitimin eksikliklerinin giderilmesinin bir seçeneği olarak tanımlanmaktadır.

Yaşam boyu öğrenmenin önemi, öğrenmenin yaşam süresince gittikçe artan etkisinin farkına varılmasıyla ortaya çıkmıştır. Yaşam boyu öğrenme; küreselleşme, bilgi ekonomisi, ulusal ekonomiler arası rekabet, işsizlik, bireysel istihdam ve bilgi toplumundan dışlanma gibi sorunlarla başa çıkabilmenin en önemli yolu olarak görülmüştür (Hake, 2005). Amaçları tam ve doğru olarak benimsendiğinde yaşam boyu öğrenmenin rekabet ortamına karşı koyabilecek, bağımsız öğrenme becerisine sahip toplum ihtiyacını karşılayacağına inanılmaktadır (Yılmaz ve Ersoy, 2009).

Ülkemizde yaşam boyu öğrenmeye katılım Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında oldukça geride olduğu görülmektedir. Türkiye’de 2006 yılında %1,8 olan hayat boyu öğrenmeye katılım oranı 2016 yılında %5,8’e yükselmiştir. AB (28 ülke) de 2006 yılında %9,5 olan bu oran 2016 yılında %10,8’e yükselmiştir (EUROSTAT, 2018). Bu bakımdan Avrupa Birliği üyelik sürecinde yaşam boyu öğrenmeye daha çok önem vermelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye’de toplumun ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek bir hayat boyu öğrenme sistemi oluşturmak ve bu sistemi işler ve

sürdürülebilir duruma getirmek amacıyla 2009 yılından itibaren hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgelerini hazırlamaya başlamıştır. Bu belgelerin hazırlanmasında şura kararlarının da etkisi olmuştur (MEB, 2009, 2014b).

Gerçekleştirilen bu araştırma, yaşam boyu öğrenme, halk eğitimi ve yaygın eğitim kavramlarının Millî Eğitim Şuralarında ne kadar ve hangi başlıklar altında yer aldığını göstermesi ve alınan kararların ortaya konulması bu kavramlara verilen öneme ilişkin bakış açıları oluşturulabilmesi için önemli olabilir. Araştırmada elde edilen sonuçların, daha sonraki dönemlerde toplanacak olan şuraların gündeminin oluşturulmasına etki edebileceği ve bundan sonra yapılacak olan şuralarda, yaşam boyu öğrenme halk eğitimi ve yaygın eğitim kavramlarına ilişkin duyarlılık oluşturabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim kavramları Millî Eğitim Şuralarında çeşitli düzeylerde ele alınmış ve bu alanlarda tavsiye kararları alınmıştır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı;

Millî Eğitim Şuralarında Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim ile ilgili alınmış olan kararların değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır: (i)1939-2014 yılları arasında toplanan Millî Eğitim Şuralarının hangilerinde Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim ele alınmıştır, (ii) 1939-2014 yılları arasında toplanan Millî Eğitim Şuralarında Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim ile ilgili olarak alınan kararlar ve bu kavramların işlendiği diğer metinler hangi gündem maddeleri ve başlıkları altında yer almıştır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, bir ya da daha fazla olayın, ortamın ve birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği bir yöntemdir. Araştırmada, durum çalışması desenlerinden iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Veri toplama yöntemi olarak yazılı doküman incelemesi kullanılmış ve elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerini analizini kapsar. Doküman analizi kendi başına bir araştırma yöntemi olabildiği gibi diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı olarak kullanılabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2011).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada, veri toplama yöntemi olarak yazılı doküman incelemesi kullanılmıştır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında geniş bir zaman dilimine dayalı analizi olanaklı kılar (Şimşek ve Yıldırım, 2011). Araştırmada kullanılan yazılı dokümanlar, 1939-2014 yılları arasında yapılmış olan Milli Eğitim Şuraları rapor içerikleridir.

Verilerin Analizi

Veri toplama yöntemi olarak yazılı doküman incelemesi kullanılmış ve elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir (Şimşek ve Yıldırım, 2011). Araştırmada, 1939-2014 yılları arasında yapılmış olan Milli Eğitim Şuraları rapor içeriklerinin yazılı dokümanları oluşturmaktadır. Bu yazılı dokümanlardaki Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim ile ilgili olarak alınan kararlar, araştırmanın veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Alınan yazılı dokümanlardan doğrudan alıntılar yapılarak ya da yazılı dokümana atıfta bulunarak verilerin analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bunlar; betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır. Betimsel analiz sürecinde, öncelikle araştırma soruları dâhilinde bir çerçeve oluşturulmuş, veriler bu çerçeveye göre işlenerek tanımlanmıştır (Şimşek ve Yıldırım, 2011). Ayrıca, dokümanlardan elde edilen veriler nicel olarak da verilmiştir. Bunun için; “var ya da yok” yöntemi kullanılmıştır. İlgili kategori dokümanda varsa “1” değeri, yoksa “0” değeri verilerek karşılaştırma yapılmıştır. “Kapsanan alan” yöntemi de kullanılarak kategorinin ilgili dokümanda kapladığı alana bakılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada 1. Şuradan, 17. Şuraya kadar tam metin basılı kitaplardan faydalanılmış ve raporlar ve kararlar veri kaynağı olarak kullanılmıştır. 18. ve 19. Milli Eğitim Şurasının tam metin basılı kitabı olmadığından bu şuralarda sadece kararlar veri kaynağı olarak ele alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçlarına göre elde edilen araştırma bulgularına yer verilmiştir.

1939-2014 Yılları Arasında Toplanan Milli Eğitim Şuralarının Hangilerinde Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi Ve Yaygın Eğitim Ele Alınmıştır?

Tablo 1

Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi) ve Yaygın Eğitim Kavramlarının Ele Alındığı Şuralar

		Şuralar																		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	10	12	13	14	15	16	17	18	19
Kavramlar	Halk Eğitimi	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1
	Yetişkin Eğitimi	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1
	Yaygın Eğitim	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0
	Yaşam Boyu Öğrenme	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1

Tablo 1 incelendiğinde Halk Eğitimi kavramının 1., 3., 4., 5., 6., 7., 11., 12. ve 19. şuralarda geçtiği görülmektedir. Yetişkin Eğitimi kavramı 9., 10., 11., 12.,13., 15. ve 17. Şuralarda ele alınmıştır. Yaygın Eğitim kavramı ise 10. Milli Eğitim Şurasından itibaren ele alınmaya başlanmış olup 12. ile 18. şuralar arasındaki her şurada ele

Tablo 2a

Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi, Yaygın Eğitim, Yaşam Boyu Öğrenme Kavramlarının Şuralarda Ele Alındığı Bölümler

Halk Eğitimi, Yaygın Eğitim, Yetişkin Eğitimi, Yaşam Boyu Öğrenme

Şura No	Yıl	Sayfa/ Karar No	İlgi	Geçtiği Bölüm
1	1939	499	Halk Eğitimi	Lahikalar-Halk Terbiyesi
4	1949	62	Halk Eğitimi	Demokratik Eğitimin Esasları
5	1953	28	Halk Eğitimi	Ethem Övül-Müfettiş
6	1957	27-29	Halk Eğitimi	Açılış Konuşması-Gündemler-İhtiyaç Tespiti
6	1957	47-48	Yaşam Boyu Öğrenme	MMOB Raporu
6	1957	65-69	Halk Eğitimi	TMB Raporu
6	1957	85-95	Halk Eğitimi	Komisyon Kararları
6	1957	303	Halk Eğitimi	Komisyon Kararları-Gezici Kurslar
7	1962	91-92	Halk Eğitimi	Açılış Konuşması-Gündemler
7	1962	119	Halk Eğitimi	Milli Eğitimin Temel İlkeleri
7	1962	130	Halk Eğitimi	Teklifler
7	1962	132	Halk Eğitimi	Teklifler
7	1962	144	Halk Eğitimi	Mektupla Öğretim
7	1962	169	Halk Eğitimi	Halk Eğitiminde Beden Eğitimi
7	1962	215	Halk Eğitimi	Öğretmen Yetiştirme
7	1962	254	Halk Eğitimi	Güzel Sanatlar
7	1962	273-274	Halk Eğitimi	Yayınlar
7	1962	297-312	Halk Eğitimi	Komisyon Raporu
8	1970	45	Yaşam Boyu Öğrenme	İstanbul Ün. Raporu
8	1970	70	Yaşam Boyu Öğrenme	Ankara Ün. Raporu
8	1970	88	Yaşam Boyu Öğrenme	TÜBİTAK Raporu
9	1974	277	Yaygın Eğitim	TMES Düzenleyen Genel esaslar
9	1974	278	Yetişkin eğitimi	TMES Düzenleyen Genel esaslar
10	1981	33,34	Yaygın Eğitim	TMES Yapısı
10	1981	62	Yaygın Eğitim	Türk Eğitim Politikasının Programlara İlişkin Rehber İlkeleri
10	1981	79	Yaygın Eğitim	Önerilen Programın Esasları
10	1981	91	Yaygın Eğitim	Önerilen Programın Esasları
10	1981	95	Yaygın Eğitim	Uygulamaya Dönük Öneriler
10	1981	103	Yaygın Eğitim	Yöneltme-Bütünlük
10	1981	290	Yaygın Eğitim	Kararlar
10	1981	K21-22	Yetişkin Eğitimi	Kararlar

alınmıştır. Yaşam boyu öğrenme kavramı ise 8. ve 9. şuralar ile son dört şura olan 16., 17., 18. ve 19. şuralarda ele alınmıştır (MEB, 1939, 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1962, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999, 2007, 2011, 2014a; Özalp ve Ataunal, 1977).

1939-2014 Yılları Arasında Toplanan Milli Eğitim Şuralarında Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi Ve Yaygın Eğitim İle İlgili Olarak Alınan Kararlar Ve Bu Kavramların İşlendiği Diğer Metinler Hangi Gündem Maddeleri Ve Başlıkları Altında Yer Almıştır?

Tablo 2a'da ilk 10. Şurada söz konusu kavramların geçtiği yerler ve tam metin şura kitaplarındaki sayfa numaraları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde ilk 5. Şurada halk eğitiminin komisyon raporlarında geçtiği ancak bu ele alımların kararlara yansımadağı görülmektedir. 6. Şura ve sonrasında ise halk eğitimi ile ilgili kararların alınmakta olduğu görülmektedir. 1. Şurada halk eğitimi Yüksek Öğretim Komisyonu raporunun halk terbiyesi bölümünde yer almış olup halkın aydınlatılmasında yükseköğretim kurumlarının ve öğretim üyelerinin rol alması gerektiği üzerinde durulmuştur. 4. Şurada halk eğitimi "Demokratik Eğitimin Esasları" bölümünde geniş halk kitlelerinin eğitiminin demokratik devletin görevleri arasında olduğu üzerinde durulmuştur. 6. Şurada halk eğitimi komisyon seviyesinde ele alınmış olup komisyon, halk eğitimi genel müdürlüğü kurulması hakkında kanun tasarısını inceleyerek halk eğitim faaliyetlerinin genel amacı prensipleri yöntem ve araçlarını tespit için bir dizi karar almıştır. Ayrıca 6. Şurada Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin mesleki ve teknik öğretim hakkındaki raporda halk eğitimi konusu da ele alınmış, demokratik devlerin esası olarak kendi hukukunu ve toplumdaki görevlerini bilen bir toplumun yetiştirilmesi ve hayat refahının artırılması halk eğitimin esas gayesi olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Yine 6. Şurada halk eğitimi ile ilgili olarak köy kadınları gezici kursları ele alınmış ve etkinliğinin artırılması için bir dizi öneri sunulmuştur. Halk eğitimi 7. Şurada komisyon düzeyinde görüşülmüş olup halk eğitiminin tanımı, amaçları, konuları, merkezleri, odaları, yayınları, halk eğitiminde işbirliği, işbölümü, çalışma planları, araçlar ve tesisler, eleman yetiştirme ile kanun ve yönetmelikler ele alınmış bu konuda ayrıntılı bir komisyon raporu hazırlanıp sunulmuştur. Ayrıca 7. Şurada halk eğitimi ile ilgili ilkökul sonrası örgün eğitime devam edemeyen kız çocukları, köy kadınlarına verilecek kurslar, halk eğitimine öğretmen yetiştirme, halk eğitiminde beden eğitimi, halk eğitiminde güzel sanatlar ve mektupla öğretim hakkında çeşitli teklifler ele alınmıştır. 7. Şuranın Milli Eğitimin Temel İlkeleri komisyonu tarafından sunulan ve genel kurulca kabul edilen raporda sürekli eğitim ve gelişim için mekân ve materyallerin geniş kitlelere ulaştırılması gerektiğinden hareketle okul dışı eğitim merkezlerinin kurulması gerektiği belirtilmiştir. Halkın bu merkezler aracılığı ile sanat, spor, müzik gibi alanlarda çalışmasının sağlanması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Yaşam boyu öğrenme ilk defa 8. Şurada kavram olarak ele alınmasa da İstanbul Üniversitesi raporunda ortaöğretimden beklenenin öğrenme yollarını kavramış, sorunları düşünme, inceleme ve araştırma alışkanlığı kazanmış gençlerin yetişmesi olarak ele alınmıştır. Ankara Üniversitesi raporunda YBÖ öğrencileri disiplinlerin değişen kapsamı yerine bilgi edinme yollarının bilen ve kendini gelişimini sağlayacak bireyler yetiştirilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. TÜBİTAK Raporunda yaşam boyu öğrenme kavram olarak zikredilmese de okullarda “bilgileri kendi kendine kazanıp kullanabilen bireyler” yaşam boyu öğrenen bireylerin yetiştirilmesi gerektiğine daha sonra ise 9. Şurada Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları bölümünde ele alınmıştır.

Yaygın Eğitim 9. Şurada Türk Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel esaslarda sistemin genel yapısı bölümünde ele alınmıştır. 10. Şurada yaygın eğitim birçok yerde ele alınmıştır. Bunlar Türk Eğitim Politikasının Programlara İlişkin Rehber İlkeleri bölümünde örgün eğitim dışındaki bireylerin eğitim ihtiyacını karşılayacak biçimde yapılandırılması gerektiği belirtilmiştir. Türk Milli Eğitim Sisteminin yapısı ile ilgili önerilen modelde temel eğitimin dışında kalanlar için yaygın eğitim kurumları ile koordinasyon içinde olunması gerektiği üzerinde durulmuştur. 9. Milli Eğitim Şurasında yaygın eğitim ile ilgili şu kararlar alınmıştır; (i) Mesleki teknik ve genel yaygın eğitim görevleri, hem çok amaçlı okulların hem de mesleki ve teknik okulların görevleri arasına alınarak örgün ve yaygın eğitim türlerini, birlikte ve birbirlerini tamamlayıcı nitelikte yürütülmesi ve örgün eğitim kurumlarındaki mevcut olanakların yaygın eğitim amacıyla harekete geçirilmesi, (ii) Çeşitli bakanlıklarca yürütülen yaygın eğitim hizmetlerinin koordinasyon sorununun çözümlenmesi, (iii) Olanakları yeterli düzeyde bulunan temel eğitim okullarında, mezunları ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlayıcı kurullar açılması ve diğer yaygın eğitim etkinliklerine yardımcı olunması, (iv) Orta eğitimden yararlanma hakkı konusunda yaygın eğitimden yararlanmak isteyen her bireyi kapsayacak biçimde yeniden düzenleme yapılması

Yetişkin eğitimi kavramı 9. Şuradan itibaren ele alınmaya başlamış ve kararlara yansımıştır. 9. Şurada Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları bölümünün süreklilik başlığı altında “Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.” maddesine yer verilmiştir. 10. Şurada ise yetişkin eğitimi ile ilgili aşağıdaki kararlar alınmıştır.

K21. Olanakları yeterli düzeyde bulunan temel eğitim okullarında, mezunları ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlayıcı kurullar açılması ve diğer yaygın eğitim etkinliklerine yardımcı olunması

K22. Yetişkin ve mezunlar için yerel ihtiyaçlara cevap verebilecek temel eğitim programları geliştirmesi

Tablo 2b

Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi, Yaygın Eğitim, Yaşam Boyu Öğrenme Kavramlarının Şuralarda Ele Alındığı Bölümler (Devam)

Şura No	Yıl	Sayfa/ Karar No	İlgi	Geçtiği Bölüm
11	1982	109-133	Halk Eğitimi	Halk Eğitimi Uzmanı
12	1988	212	Yetişkin Eğitimi	Yüksek Öğretim Raporu
12	1988	k12	Yetişkin Eğitimi	Orta Öğretim
12	1988	k9	Yaygın Eğitim	Eğitimde Yeni Teknolojiler
12	1988	k23	Yaygın Eğitim	Eğitimde Yeni Teknolojiler
12	1988	k21	Yaygın Eğitim	Öğretmen Yetiştirme
12	1988	k9	Yetişkin Eğitimi	Temenni Kararlar
12	1988	K13	Yaygın eğitim	Yabancı dil öğretimi
13	1990	Tüm kararlar	Yaygın Eğitim	Kararların Tümü
14	1993	k10	Yaygın Eğitim	İş hayatı ile okul programlarının birbirleriyle uyumlu olması
14	1993	k22	Yaygın Eğitim	Okul Öncesi -anne baba okulu
15	1996	k15	Yaygın Eğitim	Ortaöğretim
15	1996	k71	Yaygın Eğitim	Ortaöğretim
15	1996	k73	Yaygın Eğitim	Ortaöğretim
15	1996	k1-47	Yaygın Eğitim	Toplumun Eğitim İhtiyacının Karşlanması
16	1999	183	Yaygın Eğitim	Kadın Eğitimi
16	1999	250-251	Yaygın Eğitim	Kararlar
16	1999	402	Yaşam Boyu Öğrenme	Arnavutluk Sunusu
16	1999	414	Yaşam Boyu Eğitim	Danimarka Sunumu
17	2006	k1-26	Yaşam Boyu Öğrenme	Küreselleşme ve AB Sürecinde TES
17	2006	k75	Yaşam Boyu Öğrenme	Küreselleşme ve AB Sürecinde TES
17	2006	k84	Yaşam Boyu Öğrenme	Küreselleşme ve AB Sürecinde TES
17	2006	k45	Yaşam Boyu Öğrenme	Küreselleşme ve AB Sürecinde TES
18	2010	k5	Yaşam Boyu Öğrenme	Eğitim Ortamları
18	2010	k29	Yaygın Eğitim	Ortaöğretim
18	2010	k5	Yaşam Boyu Öğrenme	Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi
19	2014	*	Yaşam Boyu Öğrenme	Öğretmen Yetiştirme
19	2014	*	Yetişkin Eğitimi	Öğretmen Yetiştirme

* Karar numarası bulunmamaktadır.

Tablo 2b incelendiğinde ise 17. Şuraya kadar Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi, Yaygın Eğitim kavramları şuralarda işlenirken 17. Şuradan itibaren yaşam boyu öğrenme kavramının şuralarda kararlara yansiyacak düzeyde yer aldığı görülmektedir. Daha önceki şuralarda ise yaşam boyu öğrenme kavramı şuraların çeşitli bölümlerinde ele alınmakla birlikte gündem maddeleri arasında yer almadığı ve kararlara da yansımadağı görülmektedir.

Halk eğitimi kavramı 11. Şurada eğitim uzmanının eğitimi için model önerisinde eğitim sisteminde yer alacak uzmanlık alanlarına halk eğitimi ve unvan olarak halk eğitimi uzmanı eklenmesi görüşülmüştür. Önerilen modelde halk eğitimi uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi şart koşulmuştur.

Yetişkin eğitimi kavramı 12. Şurada yükseköğretim raporunda toplumun eğitim seviyesinin artırılması amacıyla yetişkinlerin yükseköğretim kurumlarında sürekli eğitimi konusu ele alınmış ve yükseköğretim bölümünde olamasa da temenni kararlara yansımıştır. Yine 12. Şurada ortaöğretim bölümünde örgün eğitimin dışında kalmış veya çalışma hayatına atılmış kişilerin eğitim seviyesini yükseltilmesi ve fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla kitle iletişim araçları yardımıyla ortaöğretim seviyesinde eğitim almalarının sağlanmasına yönelik karar alınmıştır.

Yaygın Eğitim 12. şurada Öğretmen Yetiştirme bölümünde yaygın eğitim alanında ihtiyaç duyulan öğretmenlerin yetiştirilmesi için yeni programlar açılması noktasında kararlara yansımıştır. Eğitimde yeni teknolojiler bölümünde örgün, yaygın ve kendiliğinden eğitimin bütünlük içinde ele alınması kararlaştırılmıştır. Yabancı dil öğretimi bölümünde yaygın eğitim kurumlarında yetişkinlerin yabancı dil öğrenmeye teşvik edilmesi, hedef grupların ihtiyaçlarının tespiti ve bu kurumlar için program ve ders malzemeleri geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. 13. Milli Eğitim Şurasının gündemini tek balına yaygın eğitim oluşturmuştur. Şurada yaygın eğitime ilişkin Yaygın Eğitimde Kavram, Kapsam ve Eğilimler, Yaygın Eğitimde Organizasyon ve İş birliği, Yaygın Eğitimde Yatırım ve Finansman ve Yaygın Eğitimde Personel konu başlıklarında kararlar alınmıştır. 13. Milli eğitim şurasında alınan kararlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır.

- *Yaygın eğitimde kazanılan bilgi ve becerilerin bireyin güncel yaşamında fonksiyonel olmasını sağlayıcı tedbirler alınmalıdır.*
- *Halk Eğitimi Merkezleri yalnız kurs açılan bir yer değil, yetişkinlerin bulunduğu, çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerin sürdürüldüğü, ortak sorunlara çözüm yollarının aranacağı ortamları sağlayan toplum merkezleri hâline dönüştürülmelidir. Bu konuda yerel yönetimlerin de desteği sağlanmalıdır.*
- *Gelişen dünyada yaygın eğitim çalışmaları sürekli takip edilmeli ve bunlardan yararlanma yolları aranmalıdır.*
- *Yaygın eğitimi gerçekleştiren kurumlar arasında organizasyon ve iş birliğinin sağlanabilmesi ve bu konuda yaygın eğitimdeki gelişmeleri de dikkate alan kapsamlı bir yasanın çıkarılması gereklidir.*
- *Öğretmen yetiştiren ve mezunları öğretmen olarak görevlendirilen yükseköğretim kurumlarının programlarında yaygın eğitimle ilgili derslere de yer verilmelidir.*
- *Bütün kurum ve kuruluşlar, yaygın eğitim hizmetlerindeki personelde, mesleki yeterlilik yetişkin eğitimi alanında formasyon (Androgojik formasyon) aramalıdır.*

14. Şurada yaygın eğitimi içeren iki karar alınmıştır. Bu kararlar yaygın eğitim ile örgün eğitim arasında yatay ve dikey geçişlerin düzenlenmesi ve yaygın eğitimde radyo

ve televizyondan yararlanılmasının belli esaslara bağlanması konularında olmuştur. 15. Şurada yaygın eğitim birçok kez ele alınmıştır. Ortaöğretim bölümünde yaygın ve çıraklık eğitimine, ilköğretimini tamamlayan herkes girebilmesi, örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim programları arasında yatay ve dikey geçişler yapılabilmesi konuları ele alınmıştır. Ayrıca toplumun meslek eğitimi ihtiyaçlarının sürekli karşılanabilmesi için, meslek kazandırmada, devlet-işçi-işveren kesimlerinin daha sağlıklı iş birliği ve koordinasyonun sağlanması ile mesleki eğitim merkezleri kurularak yaygın eğitime katkı sağlaması konuları da ele alınmıştır. 15. Şuranın Toplumun Eğitim İhtiyacının Karşlanması bölümünde ise genel olarak yaygın eğitim konularını kapsayan 47 adet karar alınmıştır. Bu kararlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

- *Yaygın eğitim kurumları, bu alanda eğitim alan ve deneyimi olan müfettişlerce denetlenmelidir.*
- *Yaygın Eğitim Enstitüsü, yaygın eğitim alanında araştırma ve geliştirme çalışmalarını etkili bir biçimde yapabilecek hâle getirilmeli, illerde araştırma geliştirme birimleri oluşturmalı, buralarda uzman kişiler görevlendirmeli, bu birimlerde eğitim ihtiyacının tespiti dâhil, her türlü çalışmalar yapılmalıdır.*
- *Yaygın eğitim kurumlarının fiziki yapıları yeterli hâle getirilmeli, gerektiğinde o mahalledeki diğer okullar da “MAHALLENİN OKULU” anlayışı içinde bu hizmetlerde kullanılmalı, diğer kurum ve kuruluşların, uygun eğitim ortamları da yaygın eğitime tahsis edilmelidir.*
- *Resmî, özel, kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşların; yaygın eğitim faaliyetlerinde iş birliği yapmaları hususu teşvik edilmeli, bu konuda yapılan çalışmalar geliştirilerek devanı ettirilmelidir.*
- *Üniversitelerin yaygın eğitime çok daha etkili biçimde katılımı sağlanmalıdır.*
- *Yaygın eğitimde gerektiğinde mobil birimler yardımıyla gezici eğitim ve taşınabilir eğitim yapılabilir.*
- *Yaygın eğitime daha çok katılımın sağlanabilmesi için, şartları müsait olan halk eğitim merkezlerinde kreş, ana sınıfı açılmak suretiyle çocuğun ve annenin birlikte eğitimi sağlanmalıdır.*

16. Şurada kadınlarımıza yönelik çeşitli bakanlıklarca verilen yaygın eğitimle kadınlarımızın mesleğe yönlendirilmesinde koordinasyonun Milli Eğitim Bakanlığına verilmesi, çıraklık ve mesleki eğitim dönemini geçirmiş insan gücüne, işe giriş için gerekli mesleki yaygın eğitim hizmetleri sunulması, örgün ve yaygın mesleki eğitimde verimliliğin artırılması konuları karara bağlanmıştır.

11. Milli Eğitim Şurasında yetişkin eğitimi ile ilgili öğretmenlik meslek bilgisi kazandırmaya yönelik “Toplum kalkınması ve halk eğitimine katkıda bulunma becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri” bölümünde Yetişkinler Psikolojisi dersi konulması kararlaştırılmıştır. Bu şurada halk eğitim uzmanının görevleri arasında şunlar sayılmıştır: (i) *Yetişkinlerin eğitim ihtiyaçlarını ekonomik, toplumsal ve kültürel yapıya uygun olarak belirler;* (ii) *Yetişkinlerin eğitim ihtiyaçlarına uygun eğitim programları geliştirir.*

12. milli eğitim şurasında Türkçe ve Yabancı Dil Eğitim ve Öğretimi bölümünde Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kısmında Yaygın eğitim kurumlarında; yetişkinlerin, yabancı dil öğrenmeye teşvik edilmesi; hedef grupların ve ihtiyaçların tespit edilmesi; bu kurumlar için programlar ve ders malzemelerinin geliştirilmesi karar bağlanmıştır. Ayrıca temenni kararlarda “Yetişkinlerin yükseköğretim kurumlarında sürekli eğitimi ve bu konuda modellerin geliştirilip toplumumuzun eğitim seviyesinin yükseltilmesinde öncelikli yeri alması.” kararı alınmıştır.

13. şurada Yaygın Eğitimde Kavram, Kapsam ve Eğilimler bölümünde yetişkin eğitimi ile ilgili kararlar şöyledir. “Halk Eğitimi Merkezleri yalnız kurs açılan bir yer değil, yetişkinlerin bulunduğu, çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerin sürdürüldüğü, ortak sorunlara çözüm yollarının aranacağı ortamları sağlayan toplum merkezleri hâline dönüştürülmelidir. Bu konuda yerel yönetimlerin de desteği sağlanmalıdır.” Yaygın Eğitimde Organizasyon ve İş birliği bölümünde varılan karar ise şu şekildedir. ”Bütün kurum ve kuruluşlar, yaygın eğitim hizmetlerindeki personelde, mesleki yeterlilik yetişkin eğitimi alanında formasyon (Androgojik formasyon) aramalıdır.”15. Şurada toplum ihtiyacının sürekli karşılanması bölümünde alınan karar şöyledir: (i) *Radio, TV. vb. kitle iletişim araçları ve açık öğretim yöntemleri, yetişkin eğitimlerinde de daha etkin kullanılmalı ve yetişkinler eğitimi televizyonu faaliyete geçirilmeli, bu yolla bireylerin kendilerini eğiten,; geliştirme bilinci ve sorumluluğunun kazandırılması yanında ailenin eğitimine önem verilmelidir;* (ii) *Yaygın eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanacaklarda yetişkin eğitimi alanında öğretmenlik formasyonu alma şartı aranmalı, hâlen çalışmakta olanlara da üniversitelerin halk eğitimi bölümlerince formasyon kursları açılmalıdır.*

17. milli eğitim şurasında ise Yükseköğretim Kurulunun 1997 yılında kaldırdığı yetişkin eğitimi lisans programlarının yeniden açılması karara bağlanmıştır.

Yaşam boyu öğrenme kavram olarak ilk defa 16. Şurada Arnavutluk Milli Eğitim Bakanlığı mesleki eğitim şube müdürü tarafından kendi eğitim sistemlerini geliştirilmesi ile ilgili yaptığı sunuda geçmiştir. Yine 16. Milli Eğitim Şurasında Danimarka Eğitim Bakanlığı temsilcisi günümüzde hızla gelişen modern toplumun dinamik tapısı ve enformasyon teknolojisinin getirdiği üretkenliğin hem işverenin hem işçi ve memurların bilgi beceri ve yetenek konusunda daha mükemmel ve

kalitesi olmasını gerektirdiği belirterek yaşam boyu eğitimin tek çözüm olduğunu belirtmektedir (MEB, 1999). 17. Milli Eğitim Şurasında ise 26 adet karar Yaşam boyu öğrenme başlığı altında alınmıştır. Bu kararlardan bazıları şunlardır (MEB, 2007).

- *K1: Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek, geliştirecek ve yaygınlaştıracak ulusal eğitim politikaları oluşturulmalıdır.*
- *K8: Yaşam boyu öğrenme konusunda bireyleri bilinçlendirmede kitle iletişim araçlarından yararlanılmalıdır.*
- *K19: Yaşam boyu öğrenme, 24-64 yaş arası ile sınırlandırılmamalıdır.*
- *K20: Yaşam boyu öğrenme, sadece öğrenci ve çalışanlarla sınırlandırılmamalı, aile eğitimine de önem verilmelidir. Bu nedenle anne baba okulları açılarak, toplumsal entegrasyonu sağlayamayan ailelere yönelik girişimlerde bulunulmalıdır. Buna yönelik var olan programlar akredite edilmeli, bu konuda aile destek uzmanları yetiştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.*

18. Milli Eğitim Şurasında ise yaşam boyu öğrenme eğitim ortamları ve Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi başlıkları altında şu şekilde yer almıştır.

- *K5: Eğitim ortamları, dünyada ve Türkiye’de kabul gören “hayat boyu öğrenme stratejisi” dikkate alınarak tasarlanmalıdır.*
- *K5: Toplumda hayat boyu öğrenme kapsamında; sanat eğitimi ile sportif nitelikli bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla halk eğitim merkezlerinde daha fazla kurs açılmalıdır. Halk eğitim merkezleri altyapı ve öğretmen açısından güçlendirilerek bu kurslara kaynak ayrılmalıdır.*

19. Milli Eğitim Şurasında ise öğretmen niteliğinin artırılması bölümünde yaşam boyu öğrenmeye ilişkin şu karara yer verilmiştir.

- *Öğretmenlik mesleğinin niteliğinin artırılmasında; öğretmen yeterlikleri temelinde, sistemdeki öğretmenlerin büyüklüğünü, ülke üzerindeki dağılımını ve yaşam boyu öğrenme ilkelerini de temel alan bir mesleki-kişisel gelişim modeline gereksinme duyulduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra bu modelin öğretmenlik mesleğinin hak ettiği bir kariyer sistemine bağlanmasının stratejik bir öncelik alanı olduğu değerlendirilmektedir.*

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yaşam boyu öğrenme ilk kez 1960 yılında UNESCO tarafından düzenlenen konferansta ifade edilmiştir. Kısa bir süre sonra Hamburg’da UNESCO Eğitim Enstitüsü tarafından yaşam boyu öğrenme kavramı yeniden ele alınmış ve geliştirilmiştir. 1970 ve

1980’li yıllarda birçok araştırmacı tarafından yaşam boyu öğrenmeye ilişkin teorik ve pratik çalışmalar yapılmıştır (Günüç, Odabaşı ve Kuzu, 2012). Bulgulara incelendiğinde yaşam boyu öğrenme kavramı ile ilgili 16. Millî Eğitim Şurasına kadar doğrudan alınmış bir karara rastlanmamıştır. Bununla birlikte bu kavrama çeşitli raporlarda değinildiği görülmektedir. 16. Millî Eğitim Şurasında ise yaşam boyu öğrenme Arnavutluk ve Danimarka ülkelerinin yapmış oldukları sunumlarda kavram olarak ele alınmıştır. 17. Millî Eğitim Şurasında yaşam boyu öğrenme geniş bir çerçevede ele alınmış ve “Küreselleşme ve AB Sürecinde Türk Eğitim Sistemi” komisyonu tarafından yaşam boyu öğrenme ile ilgili doğrudan yirmi altı karar alınmıştır. Yaşam boyu öğrenmeye 2007 yılında yapılan bu şurada geniş yer ayrılmasının Avrupa Birliği süreci içinde değerlendirilmesinin Türkiye’nin Avrupa Birliğine tam üyelik için müzakerelere 2005 yılında başlanmasının etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca Türkiye 2007 yılından itibaren adı Hayat Boyu Öğrenme Programı olarak değişecek olan Sokrates programına 2000 yılından itibaren dâhil olmuştur. Bu programlar yaşam boyu öğrenmeyi temel çerçeve olarak ele almakta ve çocukluktan yaşlılığa tüm insanların yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine katılımı için çeşitli programlar ve faaliyetler önermektedir. Bu programlardan Türkiye’den Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve çeşitli kamu kurumları faydalanmıştır ve faydalanmaya devam etmektedirler. Ülkemizin Avrupa Birliği üye ve komşu ülkelerinde uygulanmakta olan Hayat Boyu Öğrenme programına katılımının şuralarda yaşam boyu öğrenmenin ele alınmasına katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Bu durumda bazı şura gündemlerinin kimi zaman uluslararası ilişkilerden etkilendiği söylenebilir. Yaşam boyu öğrenme kavramının dünyadaki gelişmelere bağlı olarak Türkiye’de de daha çok ele alınmaya başlandığı görülmektedir.

2009 yılında yayımlanan Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi’nin hazırlanmasında 2006 yılında yapılan 17. Millî Eğitim Şurası kararlarının dikkate alındığı görülmektedir. Bu bağlamda 17. Şurada yaşam boyu öğrenme başlığı altında yer alan 26 karardan 10’u hazırlanan eylem planında yer almıştır. Eylem planına yansıtılan şura kararlarının yaşam boyu öğrenme bağlamında sokak çocuklarının ailelerinin eğitimine önem verilmesi, sivil toplum kuruluşlarının yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine katılımını teşvik, dil öğreniminin teşvik edilmesi, yaşam boyu öğrenme ile ilgili istatistikleri tutulması ve ilgililerle paylaşımı, yaşam boyu öğrenmede kitle iletişim araçlarından faydalanılması olduğu görülmektedir. Bunların yanında kurumların kapasitelerinin arttırılması, engellilerin yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine katılımının sağlanması, yaşam boyu öğrenme konusunda bireyleri bilgilendirici, farkındalık düzeylerini artırıcı etkinlikler yapılması da eylem planında yer alan diğer tedbirlerdir. 2010 yılında gerçekleştirilen 18. Millî eğitim şurasında alınan hayat boyu öğrenme kapsamında sanat eğitimi ile sportif nitelikli bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla halk eğitim merkezlerinde daha fazla kurs açılması ve halk eğitim merkezlerinin altyapı ve öğretmen açısından güçlendirilerek bu

kurslara kaynak ayrılması kararının 2014 yılında yayımlanan 10 kalkınma planının önceliklerinde yer aldığı görülmektedir. Bu karar ayrıca 2014 yılında yayınlanan Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesine de yansımıştır.

Yaygın eğitim şuralarda en çok ele alınan kavram olarak karşımıza çıkmıştır. Öyle ki 13. Milli Eğitim Şurası yaygın eğitim gündemi ile toplanmıştır. Diğer şuralar da Türk Milli Eğitim sisteminin yapısal bir boyutunu meydana getirdiğinden dolayı gündeme sık sık gelmiş ve ilgili konu hakkında birçok kararlar alınmıştır. 11. Milli Eğitim Şurasına kadar şura gündeminde yer almazken 1982 yılında yapılan 11. Şuradan itibaren önemle üzerinde durulmuştur. Bu yıllardan itibaren büyük kurum ve kuruluşlar örgüt yapılarında değişikliğe giderek bünyelerinde eğitim birimleri kurmaya başlamışlardır. Bu kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği Milli Eğitim Temel Kanunu 42. Maddeye göre Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanmaktadır (ASPB, 2013). Türkiye İstatistik Kurumu 2016 istatistiklerine göre Türkiye’de 72167 kursa devam eden toplam 7611505 yaygın eğitim kursiyer bulunmaktadır. Yine 2016 istatistiklerine göre 7425138 kursiyer kursu başarıyla bitirmiştir (TÜİK, 2017).

Halk eğitimi kavramı 12. Şuraya kadar ele alındığı daha sonraları ise yaygın eğitim içerisinde değerlendirildiği görülmektedir. Özellikle yaygın eğitim temalı 13. Şurada halk eğitimine sıkça atıf yapıldığı görülmektedir. Halk eğitimi kavramının şuralarda ilk kez tanımının 7. Milli Eğitim Şurasında yapıldığı görülmektedir. Bu şurada halk eğitimi “yurttaşların çalışma gücünü arttırmak, yaşayış seviyesini yükseltmek, milli ve insani meziyetlerini geliştirmek amacıyla okul eğitimi dışında veya yanında yapılan eğitim ve öğretim çalışmalarıdır.” olarak tanımlanmıştır. 7. Şurada halk eğitimi alanında kurumsallaşma çabalarının olduğu görülmektedir (MEB, 1957). Bu şurada hazırlanan komisyon raporunda ayrıntılı bir kurumsallaşmanın yol haritasının çıkarıldığı görülmektedir. Buna müteakiben 1960 yılında MEB bünyesinde halk eğitimi genel müdürlüğü kurulmuştur (Okçabol, 2006). Halk eğitimi kalkınmada önemli faktörlerden biri olarak nitelendirilmektedir. Fakat Türkiye’de halk eğitimi okuma-yazma öğretimi dışına çıkarılmadığı için üretime dönük, ekonomi ve kalkınmaya dönük herhangi bir işlevinin olamadığı görülmektedir (Türkoğlu ve Uça, 2012).

Yetişkin eğitimi kavramı şuralarda ilk olarak 9. Şurada kararlara yansımaya başlamış ve en son şura olan 19. Şuraya kadar kararlara yansımaya devam etmiştir. 9 şurada Türk milli eğitiminin genel amaçlarından süreklilik bölümünde toplumun sürekli eğitim ihtiyacının karşılanması amacıyla ele alınmıştır. 10. şurada ise yerel ihtiyaçlar dikkate alınarak yetişkinler için meslek edindirici eğitim programları geliştirilmesi ve temel eğitim okullarının bu amaçla kullanılması tavsiye edilmiştir. 11. Milli eğitim şurasında halk eğitimi uzmanlarının görevleri arasında yetişkin eğitimi programları geliştirilmesi sayılmıştır. 12. Milli eğitim şurasında yetişkinlere yabancı dil öğretimi konusu ve yükseköğretim kurumlarında yetişkin eğitimi

programları düzenlenmesi ele alınmıştır. 13. Şurada yetişkinlerin sosyal ve kültürel elişimi ele alınırken 15. şurada yetişkin eğitimi alalında formasyon sahibi olanların yaygın eğitim faaliyetlerinde görev alması tavsiye edilmiştir. 17. Şurada yetişkin eğitimi alında 1997 yılında kapatılan lisans programlarının yeniden açılması tavsiye edilirken, 19. Şurada bu alanda sertifika ve yüksek lisans programlarının açılması tavsiye edilmiştir. Günümüzde birçok üniversitede Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi adı altında yüksek lisans programları açılmıştır. Şuralarda yetişkin eğitimi ile ilgili kararlar birlikte değerlendirildiğinde yetişkinlerin sadece mesleki olarak değil aynı zamanda sosyal ve kültürel gelişimine de önem verildiği görülmektedir. Ayrıca yetişkin eğitimi alanında profesyonelleşme yolunda adımlar atıldığı ve bu iş sadece bu alanda eğitimli olanların yapması gerektiği, hâlihazırda eğitimsiz olarak bu işi yapanlarında üniversitelerce eğitime alınması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Şuralar eğitim tarihimizin önemli toplantıları arasında yer almaktadır. Eğitimimizin geleceğine yön verirken bu kaynaklardan azami derecede faydalanılmalıdır. Şuralar üzerinde araştırma yapacak araştırmacılar için doküman incelemesine dayalı daha geniş kapsamlı çalışmalar yapmaları önerilebilir. Bu bağlamda konu ile ilgili şurada hazırlanan raporlar, alınan kararlar ve kararların eğitim uygulamalarına yansımaları ayrıntılı kaynak taramaları ile geniş bir çerçevede ele alınarak incelenebilir.

Eğitim bilimleri eğitimin tarihi ve sosyal temelleri anabilim dalları başta olmak üzere bazı alanlarda lisansüstü tez çalışmalarında şura kararlarının ayrıntılı bir biçimde analiz edilerek ele alınacağı çalışmalar yapılabilir.

Şuraların ön hazırlığına ve asıl toplantılarına konu alanı uzmanı olarak öğretim elemanlarının daha aktif katılımının sağlanması önerilebilir.

Kaynakça/References

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2013). *Türkiye’de yaygın eğitim*. Ankara: Yazar.
- Deniz, M. (2001). *Millî eğitim şuralarının tarihçesi ve eğitim politikalarına etkileri* (Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- EUROSTAT. (2018). *Yıllara göre Türkiye ve AB (27 ülke) hayat boyu öğrenme oranları*. Retrieved from <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcod=e=tsdsc440&plugin=1>
- Geray, C. (1978). *Halk eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Güntüç, S., Odabaşı, H. F. ve Kuzu, A. (2012). Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 309–325.
- Hake, B. (2005). *AB politikaları ve bilgi ekonomisi: Yaşam boyu öğrenme için stratejik bir rol Yaşam boyu öğrenme: Sempozyum bildirileri ve tartışmalar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Jarvis, P. (2004). *Adult education and lifelong learning: Theory and practice*. London: Routledge.

- Kaya, H. E. (2016). *Yaşam boyu yetişkin eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kurt, İ. (2008). *Yetişkin eğitimi*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Lengrand, P. (1975). *An introduction to lifelong education*. Paris: United Nations Educational, Scientific, and. Cultural Organization.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1939). *Birinci maarif şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1943). *İkinci maarif şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1946). *Üçüncü milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1949). *Dördüncü milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1953). *Beşinci milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1957). *Altıncı milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1962). *Yedinci milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1970). *Sekizinci milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1974). *Dokuzuncu milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1981). *10. Milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1982). *11. Milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1988). *12. Milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1990). *13. Milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1993). *14. Milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1996a). *15. Milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1996b). *Milli eğitim politikaları ve şuralar*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1999). *16. Milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). *17. Milli eğitim şurası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). *Türkiye hayat boyu öğrenme strateji belgesi*. Ankara: MEB Yayınevi

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). *On sekizinci millî eğitim şurası kararları*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2014). *19. Millî Eğitim Şurası Kararları*. <http://www.memurlar.net/haber/492505/> adresinden edinilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2014b). *Türkiye hayat boyu öğrenme strateji belgesi*. Ankara: MEB Yayınevi
- OECD. (1977). *Learning opportunities for adults*. Paris: Author.
- Okçabol, R. (2006). *Halk eğitimi (yetişkin eğitimi)*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Özalp, R. ve Ataüinal, A. (1977). *Türk millî eğitim sisteminde düzenleme teşkilatı: Talim ve Terbiye Kurulu, Millî Eğitim Şûrası*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- T.C. Başbakanlık. (1933). *2287 sayılı Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun*. Resmî gazete.
- TUİK. (2017). *Türkiye’de yaygın eğitim istatistikleri*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türk Dil Kurumu. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türkoğlu, A. ve Uça, S. (2012). Türkiye’de halk eğitimi: Tarihsel gelişimi, sorunları ve çözüm önerileri. *Journal of Educational Sciences*, 2(2), 48–62.
- UNESCO. (1985). *UNESCO adult education information notes*. France Author.
- Yazar, T. (2012). Yetişkin eğitiminde hedef kitle. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 21–30.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B. ve Ersoy, A. (2009). *Yaşam boyu öğrenme ve halk kütüphaneleri*. Bilgi Okuryazarlığından Yaşam Boyu Öğrenmeye Sempozyumu’nda sunulan bildiri, İstanbul.